

Umjetničko blago zagrebačke katedrale — nova istraživanja

Znanstveni skup

ORGANIZATOR

**Institut za povijest umjetnosti
Zagreb**

**Zagreb
14. i 15. listopada
2026.**

**Nadbiskupijski pastoralni institut
Kaptol 29 a, Zagreb**

Knjižica sažetaka i program

978-953-373-075-2

IPU—ISBN

Hans Ludwig Ackermann, *Bogorodica s djetetom Isusom*, 1632.,
Katedrala Uznesenja Blažene Djevice Marije i svetih Stjepana i Ladislava, Zagreb.
Foto: Nenad Gattin, 1986. ili 1987.
(Fotoarhiv Nenad Gattin, Institut za povijest umjetnosti, Zagreb)

ZNANSTVENI SKUP

Umjetničko blago zagrebačke katedrale — nova istraživanja

ZNANSTVENI SKUP

Umjetničko blago zagrebačke katedrale – nova istraživanja

Knjižica sažetaka
i program

ORGANIZATOR

Institut za povijest umjetnosti, Zagreb

**Zagreb,
14. i 15. listopada 2026.**

Nadbiskupijski pastoralni institut
Kaptol 29 a, Zagreb

Znanstveni odbor skupa
akademkinja **Sanja Cvetnić**
Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
prof. dr. sc. **Matej Klemenčič**
Sveučilište u Ljubljani, Filozofski fakultet,
Odsjek za povijest umjetnosti
dr. sc. **Ivana Mance Cipek**, viša znanstvena suradnica
Institut za povijest umjetnosti
dr. sc. **Matko Marušić**, znanstveni suradnik
Institut za povijest umjetnosti
dr. sc. **Milan Pelc**, emeritus
Institut za povijest umjetnosti
dr. sc. **Daniel Premerl**, viši znanstveni suradnik
Institut za povijest umjetnosti
izv. prof. dr. sc. **Danko Šourek**
Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet,
Odsjek za povijest umjetnosti
dr. sc. **Vlasta Zajec**, viša znanstvena suradnica
Institut za povijest umjetnosti

Organizacijski odbor skupa

Ana Čurić, mag. hist. art.

Institut za povijest umjetnosti

dr. sc. **Petra Batelja Majić**, viša asistentica

Institut za povijest umjetnosti

Lucija Burić, asistentica

Institut za povijest umjetnosti

dr. sc. **Vlado Mikšić**, predstojnik

Ureda za kulturna dobra Zagrebačke nadbiskupije

dr. sc. **Daniel Premerl**, viši znanstveni suradnik

Institut za povijest umjetnosti

Znanstveni skup održat će se u sklopu znanstveno-istraživačkog projekta Instituta za povijest umjetnosti u Zagrebu *Između srednje Europe i Mediterana – umjetnička baština kontinentalne Hrvatske u srednjem i ranom novom vijeku* (ISEM, 2023. – 2027., voditelj Daniel Premerl) koji financira Europska unija – NextGenerationEU.

INSTITUT ZA POVIJEST UMJETNOSTI

Financira
Europska unija
NextGenerationEU

Umjetničko blago zagrebačke katedrale — nova istraživanja

ZNANSTVENI SKUP

Umjetničko blago zagrebačke katedrale

nova istraživanja

Knjižica sažetaka
i program

Zagreb, 2026.

INSTITUT ZA POVIJEST UMJETNOSTI

Uvodna riječ

Zagrebačka katedrala privlači istraživačku pozornost ne samo svojom arhitekturom nego i svojim umjetničkim

djelima – oltarima, kipovima, slikama, relikvijarima, monstrancama, kaležima, pastoralima, misnim ruhom, namještajem, iluminiranim rukopisima, ilustriranim knjigama i drugim dragocjenostima. O zanimanju za umjetnine nastale za katedralu svjedoče pisana djela – od opisa baroknih pisaca do studija povjesničara i, napose, povjesničara umjetnosti. Zahvaljujući njima umjetničko blago katedrale ugrađeno je u domaći i regionalni povijesnoumjetnički kanon, a pojedine umjetnine izlagane su u europskim muzejima te se spominju i u inozemnim pregledima europske umjetnosti.

U umjetničkoj baštini zagrebačke katedrale ogleda se gotovo čitav milenij europske umjetnosti, susreću

se djela i umjetnici iz današnje Austrije, Italije, Francuske, Njemačke, Slovenije, Mađarske, Hrvatske itd. Putem baštine katedrale progovaraju važne povijesne i geografske činjenice.

Primjerice, zagrebačka biskupija je kraljevska *fundatio* (osnovao ju je ugarski kralj Ladislav, budući svetac); zagrebačka katedrala je najveća sakralna građevina u regiji; katedrala je bila stolna crkva jedne od najprostranijih europskih biskupija (stoga je Kaptol brojao razmjerno mnogo kanonika s dobrim prihodima); zagrebački biskupi obnašali su nerijetko i svjetovnu vlast (banski namjesnici); naposljetku, katedrala je smještena na raskrižju europskih putova (napose onom između srednje Europe i Mediterana) te u pograničnom području s Osmanskim Carstvom.

Namjera je ovoga znanstvenog skupa okupiti današnje istraživače i potaknuti ih na nove iskorake

u istraživanju umjetničkog blaga zagrebačke katedrale.

Želja nam je da skup postane redovit, godišnji.

Daniel Premerl

Program

ZNANSTVENI SKUP

**Umjetničko
blago
zagrebačke
katedrale**

—
**nova
istraživanja**

srijeda, 14. listopada

Nadbiskupijski pastoralni institut, Kaptol 29 a

9:00

registracija

9:30

otvaranje skupa

Daniel Premerl, Institut za povijest umjetnosti, priređivač skupa**Danko Zelić**, Institut za povijest umjetnosti, pomoćnik ravnateljamons. **Zlatko Koren**, kanonik Prvostolnog kaptola zagrebačkog i rektor Zagrebačke katedrale

9:45 – 10:45

I. sesijamoderator: **Danko Zelić****Ivana Tomas**

Novi prilozi istraživanju gotičke kapele sv. Stjepana Prvomučenika u Zagrebu

Krasanka Majer Jurišić i Kristina Krulić

Iznova o srednjovjekovnim zidnim slikama sakristije zagrebačke katedrale

Matko Marušić*Pfeilerfiguren* zagrebačke katedrale i drvena skulptura 15. stoljeća

10:45 – 11:15

stanka za kavu

11:15 – 11:55

II. sesijamoderatorica: **Ana Plosnić Škarić****Ivan Ferenčak**

Dva zagrebačka misala 14. stoljeća iz knjižnice Ivana Kukuljevića Sakcinskoga

Milan Pelc*Zagrebački diurnal* – slabo poznata tiskana liturgijska knjiga zagrebačke katedrale

14

12:00

kratki obilazak katedrale i sakristije

13:00

ručak za sudionike

(Capuciner Grill & Steak, Kaptol 6, u dvorištu)

14:30 – 15:30

III. sesija

moderatorica: Ana Marinković

Josip Belamarić

Reljef bl. Augustina Kažotića
u Šibeniku: ikonografija, heraldika
i obiteljski kult

Daniel Premerl

Grafika *Blaženi Augustin Kažotić*
iz knjige *Cantuale processionum*
ex veteri zagrabiensis basilicae Divi
Stephani regis consuetudine
institutum (Beč, 1751.)

Lucija Burić

Napuljska slika bl. Augustina Kažotića
u sakristiji zagrebačke katedrale

15:30 – 16:00

stanka za kavu

15

16:00 – 17:00

IV. sesija

moderator: Danko Šourek

Damir Tulić i Mario Pintarić

Umjetničke i naručiteljske veze Rijeke
i Zagreba u 18. stoljeću: kipar Antonio
Michelazzi i opremanje zagrebačke
katedrale

Vlasta Zajec

Sveti Leopold i sveti Vjenceslav
u zagrebačkoj katedrali

Petra Batelja Majić

Od privatne pobožnosti do
katedralnog oltara: povijest slike
Majke Božje Zaštitnice (*Patrona*
Croatiae et Hungariae)

četvrtak, 15. listopada

Nadbiskupijski pastoralni institut, Kaptol 29 a

9:30 – 10:50

v. sesijamoderatorica: **Mirjana Repanić Braun****Maja Žvorc**

Topografija sjećanja: arhivski i tiskani izvori o nadgrobnim spomenicima stare zagrebačke katedrale

Nela Tarbuk

Enigma sakristijskih ormara zagrebačke katedrale

Vlado Mikšić

Bratovštine zagrebačke katedrale

Josipa Alviž

Vizualna kultura baroka u propovijedima Štefana Zagrepca

10:50 – 11:20

stanka za kavu

11:20 – 12:40

vi. sesijamoderatorica: **Irena Kraševac****Sanja Cvetnić**Relikvijar *Nevinoga djeteta* Ignaza Krautauera (1780.) u Riznici zagrebačke katedrale**Danko Šourek**

Moretti ili Pisani – neizvedeni glavni oltar zagrebačke katedrale iz oko 1800. godine

Ivana Mance Cipek

Oltarne slike Carla Hemerleina za oltare sv. Nikole, sv. Trojstva, sv. Elizabete i sv. Emerika iz 1847. godine – kontekst narudžbe i pitanja stila

Dragan Damjanović

Jedna epizoda iz povijesti Bolléove restauracije zagrebačke katedrale – „pogibeljne pukotine” na sjevernom tornju i njihova sanacija 1892. – 1893. godine

13:00

ručak za sudionike

(Capuciner Grill & Steak, Kaptol 6, u dvorištu)

14:30 – 15:30

vii. sesijamoderator: **Daniel Premerl****s. Lina Slavica Plukavec**

Bula Ubi primum placuit Deo iz 1852.
godine kao povijesno-diplomatički
spomenik – prikaz sadržaja

Henrik-Riko Held

Pravni kontekst prodaje posvećenih
stvari (*res sacrae*) iz Rizinice
zagrebačke katedrale nakon potresa
1880. godine

Martina Ožanić

Trpeći Krist u Gradecu

15:30 – 16:00

stanka za kavu

16:00 – 17:00

viii. sesijamoderator: **Marko Špikić****Tomica Plukavec**

U sjeni velikih kolekcionara: doprinos
Kamila Dočkala crkvenoj kulturnoj
memoriji

Martina Wolff Zubović

Od Kaptola do Vurota i natrag:
Bogorodica s Djetetom u raznim
sakralnim i izložbenim kontekstima
kroz pet stoljeća trajanja

Zvezdana Jembrih

De profundis – iskustva sa studentske
restauratorske prakse u čuvaonicama
Dijecezanskog muzeja Zagrebačke
nadbiskupije

17:00

zaključak skupa

Trajanje izlaganja je 15 minuta, a nakon svakog slijedi
petominutna rasprava.

Knjižica sažetaka

ZNANSTVENI SKUP

**Umjetničko
blago
zagrebačke
katedrale**

—
**nova
istraživanja**

20

izv. prof. dr. sc. **Josipa Alviž**
 Odsjek za povijest umjetnosti,
 Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
josipa.alviz@m.ffzg.hr

Vizualna kultura baroka u propovijedima Štefana Zagrepca

Štefan Zagrebec (svjetovno Matija Marković; Zagreb, 1669. – 1742.) jedan je od najplodnijih kajkavskih pisaca i propovjednika 18. stoljeća. Bio je kapucinski redovnik i u nekoliko navrata gvardijan zagrebačkog i varaždinskog kapucinskog samostana. Njegovo najpoznatije djelo, zbirka propovijedi *Hrana duhovna ovchiz kerschanszkeh (Pabulum Spirituale Ovium Christianarum)*, predstavlja krunu kapucinske propovjedničke književnosti na narodnome jeziku. Tiskana je u pet svezaka između 1715. i 1734. godine te je posvećena istaknutim crkvenim i svjetovnim dostojanstvenicima tadašnje Hrvatske: prvi svezak grofu i zagrebačkome biskupu Emeriku Esterházyju (Vágújhely, 1665. – Požun, 1745.), drugi svezak velikome prepozitu zagrebačke katedrale Pavlu Antunu Češkoviću (Bednja, 1652. – Zagreb, 1724) te svim kanonicima Zagrebačkoga kaptola, i treći svezak grofu Emeriku Erdődyju (? – 1736.). U njezinu objavljivanju presudnu su ulogu imali predstavnici Zagrebačkoga kaptola, koji su kao cenzori, recenzenti i generalni vikari pregledavali rukopise, potvrđivali njihovu pravovjernost i izdavali službena odobrenja za tisak. Zagrebački je kaptol tako imao ključnu ulogu u pripremi i objavljivanju svih pet svezaka Zagrepčeve zbirke propovijedi.

Dosadašnja su se istraživanja zbirke uglavnom bavila njezinome književnopovijesnom važnošću, mjestom unutar barokne

propovjedne književnosti, pojedinim retoričkim, motivskim i tematskim slojevima propovijedi te mjestom Štefana Zagrepca u hrvatskoj kapucinskoj književnoj tradiciji. Za razliku od dosadašnjih istraživanja, u središtu ovog izlaganja bit će spomeni i opisi crkvenih prostora, oltara, kipova i slika svetaca te zavjetnih darova. Na primjeru odabranih opisa sakralnih prostora i svetačkih prikaza, cilj je istražiti kako se u Zagrepčevim propovijedima odražavaju i promiču poslijetridentske pobožne prakse i čašćenje svetaca. Na ovaj će se način ujedno nastojati istaknuti važnost njegovih propovijedi kao vrijednog izvora za proučavanje sakralne vizualne kulture baroknoga razdoblja. ●

Josipa Alviž istražuje likovne umjetnosti 17. i 18. stoljeća, povijest poučavanja povijesti umjetnosti i metodiku nastave povijesti umjetnosti. Urednica je dvaju međunarodnih zbornika i autorica knjige *Od vandrovanja Rimom do sveučilišnog studija povijesti umjetnosti. Povijest izobrazbe povjesničara umjetnosti na Sveučilištu u Zagrebu od 1877. do 1945. godine* (FF Press, 2025.; s Jasminom Nestić). Trenutačno je suradnica na dvama projektima HRZZ-a (*Modeli naručiteljstva. Naručitelji, umjetnici i publika u Zagrebu u 17. i dugom 18. stoljeću* i *Reprezentacija, razvoj, edukacija, participacija – umjetnost u društvu od 19. do 21. stoljeća*) te na institucijskom projektu *Identiteti u vizualnim umjetnostima od moderne do suvremenosti* koji financira EU – NextGenerationEU. ×

dr. sc. **Petra Batelja Majić**, viša asistentica
Institut za povijest umjetnosti, Zagreb
pbatelja@ipu.hr

Od privatne pobožnosti do katedralnog oltara: povijest slike Majke Božje Zaštitnice (*Patrona Croatiae et Hungariae*)

Slika Majke Božje Zaštitnice (*Patrona Croatiae et Hungariae*), ugrađena u središnji dio istoimenoga baroknog oltara (ranije Marije Pomoćnice) u južnom brodu zagrebačke katedrale, posjeduje složenu i dosad nedovoljno istraženu povijest. Restauratorski radovi iz 1952. godine otkrili su natpis koji je dovodi u vezu s Emerikom Nyllasom (1639. – 1712.), zagrebačkim kanonikom, rektorom Ilirsko-ugarskog kolegija u Bologni te Hrvatskog kolegija u Beču. Početkom 18. stoljeća nalazila se u kaptolskoj kuriji Franje Veranića (1675. – 1729.), zagrebačkog kanonika i srijemskog biskupa, gdje je, prema natpisu i izvorima čudesno preživjela požar 1706. godine te je obnovljena 1792. godine. Krajem 19. stoljeća bila je pohranjena u Riznici zagrebačke katedrale te je dobila klasicistički okvir s natpisom u kartuši: IN MEDIO / IGNIS / NON SVM AESTVAT / MDCCVI. Prema inventaru katedrale iz 1897. godine slika je smještena na novi oltar gdje je 1937. nalazi i Artur Schneider. Tijekom obnove kapele sv. Stjepana (1947. – 1954.) oltar Majke Božje Zaštitnice, rad Sebastijana Petruzzija datiran oko 1778. godine, premješten je uz južni zid katedrale, pri čemu je slika postavljena u njegovo središte, gdje se nalazi i danas.

Izlaganje donosi nova saznanja o okolnostima nastanka slike, ulozi Emerika Nyllasa kao mogućeg naručitelja te njezin

put od privatne kurije do posebnog mjesta čašćenja i marijanske pobožnosti u zagrebačkoj katedrali. U kontekstu promjena vlasništva te naknadnih slikarskih zahvata s kraja 18. stoljeća razmatrat će se i njezina ikonografija kao odraz shvaćanja Bogorodice ne samo kao zaštitnice vjernika nego i kao pokroviteljice Hrvatskoga Kraljevstva te izraza političkih i identitetskih težnji hrvatskih elita toga vremena. ●

Petra Batelja Majić obranila je 2021. godine doktorsku disertaciju pod nazivom *Imago nobilis – Reprezentacija obitelji Oršić na području Trojedne Kraljevine u 18. st.* na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu (mentori Marino Manin i Mirjana Repanić Braun). Od 2019. do 2023. radila je u privatnom sektoru na poslovima pisanja i provedbe domaćih i europskih projekata u kulturi. Od 2023. do 2025. radila je na mjestu savjetnice u Službi za muzejsku djelatnost pri Upravi za arhive, knjižnice i muzeje u Ministarstvu kulture i medija RH. Suradnica je na projektu HRZZ-a *Modeli naručiteljstva – Naručitelji, umjetnici i publika u Zagrebu u 17. i dugom 18. stoljeću* voditeljice Dubravke Botice pri Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, te na institucijskom projektu *Između srednje Europe i Mediterana – umjetnička baština kontinentalne Hrvatske u srednjem i ranom novom vijeku* voditelja Daniela Premerla koji financira EU – NextGenerationEU. Glavna je urednica stručnog časopisa *Kvartal*. Sudjeluje na znanstvenim i stručnim skupovima i objavljuje radove o umjetnosti ranoga novog vijeka, plemićkoj kulturi i kršćanskoj ikonografiji. ✕

dr. sc. **Josip Belamarić**, emeritus
Institut za povijest umjetnosti – Centar Cvito Fisković, Split
josipbelam@gmail.com

Reljef bl. Augustina Kažotića u Šibeniku: ikonografija, heraldika i obiteljski kult

Izlaganje će predstaviti reljef s likom bl. Augustina Kažotića, koji je autor prije više od dvadeset godina identificirao u Šibeniku, u kući nekoć u vlasništvu plemićke obitelji Dragojević, a u međuvremenu ga u kopiji izložio u postavu Interpretacijskog centra šibenske katedrale sv. Jakova *Civitas Sacra – Sveti grad*.

Reljef prikazuje poprsje blaženika u pravokutnoj niši, odjevenoga u dominikanski habit s kapucom i plaštem te s karakterističnom dvorožnom biskupskom mitrom, što upućuje na ikonografske obrasce 14. stoljeća. Posebnu važnost nalazu daju dva heraldička štita na koja su položene ruke prikazanoga lika. Na desnom je prikazan grb trogirskih Kažotića (orao i kose grede), dok lijevi nosi ljljane, prepoznatljive kao obilježje staroga grba šibenskih Dragojevića. Takva kombinacija heraldičkih elemenata pruža vrijedan materijalni argument starijoj šibenskoj predaji o podrijetlu Augustinove majke (ili pomajke) Goje iz roda Dragojević, koju je novija historiografija dovodila u pitanje.

Stilska analiza reljefa, koja otkriva intrigantan spoj gotičke idealizacije i naturalizma, omogućuje dataciju u konac 14. ili sam početak 15. stoljeća, što bi potvrđivalo i povijesne okolnosti u kojima su se Dragojevići našli u to doba. Time se ovaj prikaz ubraja među rane poznate ikonografske prikaze bl. Augustina Kažotića. Reljef se tumači ne samo kao izraz pobožnosti nego i

kao vizualna potvrda obiteljskoga identiteta i društvenoga prestiža naručitelja, istodobno svjedočeći o trajnoj povezanosti blaženika s Trogirom i Šibenikom. ●

Josip Belamarić bio je dugogodišnji voditelj Instituta za povijest umjetnosti – Centra Cvito Fisković u Splitu i profesor na Odsjeku za povijest umjetnosti Sveučilišta u Splitu, odnedavna emeritus Instituta za povijest umjetnosti. Između 1991. i 2009. bio je ravnatelj Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture Dalmacije. Magistrirao je i doktorirao na Sveučilištu u Zagrebu. Objavio je niz knjiga, studija i članaka o umjetničkoj baštini, arhitekturi i urbanizmu Dalmacije. Vodio je konzervatorske radove u Dalmaciji te uređivao brojne izložbe. Najnovije priznanje dobio je 2023. godine kada mu je dodijeljena nagrada za životno djelo „Vicko Andrić” za izniman doprinos očuvanju kulturne baštine Hrvatske. ×

Lucija Burić, asistentica
Institut za povijest umjetnosti, Zagreb
lburić@ipu.hr

Napuljska slika **bl. Augustina Kažotića u sakristiji** **zagrebačke katedrale**

U Zagrebačkoj biskupiji tijekom 18. stoljeća dolazi do sve snažnijega oživljavanja kulta dominikanskoga blaženika i nekadašnjega zagrebačkog biskupa Augustina Kažotića (Trogir, oko 1260. – Lucera, 1323.), beatificiranoga 1702. godine. Kažotić u baroknim stoljećima postaje značajna identifikacijska ličnost za Zagrebačku biskupiju zbog obnove sjećanja na njegovu uspješnu biskupsku službu i ugled, čemu je moglo pridonijeti i njegovo podrijetlo. Među nekoliko umjetničkih djela s njegovim prikazom u katedrali, spominje se i slika *risana na platnu u Napulju* (Ivan Krstitelj Tkalčić), koja je tema ovog izlaganja.

Slika je izvorno bila smještena na menzi oltara Blažene Djevice Marije (majstora Johannesa Komersteinera) u istoimenoj kapeli, gdje je zabilježena i u kanonskoj vizitaciji katedrale iz 1792. godine. Nakon potresa 1880. premještena je u sakristiju katedrale, gdje se nalazi i danas. Njezin metalni ranoklasiistički okvir izradio je zagrebački majstor Martin Ebner u drugoj polovini 18. stoljeća, a ukrašen je vijencem s Kažotićevim inicijalima u ovalu te grbom kanonika Stjepana Puca, naručitelja osobito posvećena promicanju kulta toga zagrebačkoga biskupa i blaženika. Puc je u svojoj oporuci iz 1766. godine ostavio sredstva izričito namijenjena uređenju ove slike (*pro nitore et ornatu Imaginis Beati Augustini Gazotti*). Ta činjenica, uz prisutnost

njegova grba na Ebnerovu okviru i osobitu posvećenost čašćenju blaženoga Kažotića, zasigurno je doprinijela širokom prihvaćanju pretpostavke da je upravo Puc bio naručitelj *napuljske* slike. Cilj je ovog izlaganja stoga razmotriti ikonografiju slike u kontekstu obnove čašćenja blaženika u Zagrebačkoj biskupiji, rekontekstualizirati njezinu narudžbu s obzirom na pretpostavljenog naručitelja i razloge njezine nabave te se kritički osvrnuti na dosadašnje navode o njezinu podrijetlu i autorstvu. ●

Lucija Burić (Rijeka, 1998.) diplomirala je povijest umjetnosti i anglistiku na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 2022. godine. Od 2021. do 2024. bila je suradnica na projektu HRZZ-a *Istraživanje provenijencije umjetnina u zagrebačkim zbirkama* voditeljice Ljerke Dulibić, koji se provodio u Strossmayerovoj galeriji starih majstora HAZU. Dobitnica je Nagrade Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske za izvrstan diplomski rad 2023. godine. Godine 2025. zaposlena je kao asistentica na Institutu za povijest umjetnosti u Zagrebu te upisuje doktorski studij na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Ljubljani, u okviru kojega istražuje dubrovačko barokno slikarstvo od potresa 1667. godine do pada Dubrovačke Republike. Suradnica je na institucijskom projektu *Između srednje Europe i Mediterana – umjetnička baština kontinentalne Hrvatske u srednjem i ranom novom vijeku* voditelja Daniela Premerla koji financira EU – NextGenerationEU. Usavršavala se na seminarima i ljetnim školama u Bologni, Firenci i Lisabonu te tijekom istraživačkih boravaka u Veneciji, Rimu i Münchenu. Područja njezina interesa obuhvaćaju talijansko slikarstvo od 16. do 18. stoljeća te povijest naručiteljstva, kolekcionarstva i tržišta umjetnina na području Hrvatske. ×

akademkinja **Sanja Cvetnić**
Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
scvetnic@hazu.hr

Relikvijar *Nevinoga djeteta* Ignaza Krautauera (1780.) u Riznici zagrebačke katedrale

Baltazar Adam Krčelić prenosi oproste i zabrane rada blagdanima za zagrebačku biskupiju i za Zagreb, razložene 1754. godine prema buli pape Benedikta XIV. Lambertinija. Posljednji dan u godini za koji je rad zabranjen – i to samo u Zagrebu – jest 28. prosinca, odnosno spomendan „Nevine dječice zbog svetih moći i jednoga tijela nevinoga djeteta”. Relikvija, pohranjena kao i danas u katedralnoj riznici, bila je uključena u liturgijski ritam i društvenu svakodnevicu grada te je sudjelovala u oblikovanju vjerske kulture u Zagrebu. U to je vrijeme relikvijar još bio drveni i takav je naveden i u V. svesku *Illyrici sacri* (1775.) s naznakom podrijetla: „Benedikt Vinković, zagrebački biskup, smatra da ga je ovoj Crkvi darovao kralj Andrija, kada se iz Jeruzalema preko Zagreba vraćao u Ugarsku.” Povjesničar biskupije Antun Zdenčaj, koji je od 1772. godine do smrti (u. 1791.) bio kustos katedrale, naručio je u Beču srebrni i djelomice pozlaćeni relikvijar u obliku sarkofaga s visokim poklopcem nadvišenim krunom. Na stranicama sarkofaga su reljefni prikazi: *Rođenje Isusovo i poklonstvo pastirā, Poklonstvo kraljevā, Bijeg u Egipat i Pokolj nevine dječice*. Natpisom je relikvijar datiran u 1780. godinu, a na reljefu se potpisao i autor Ignatius (Ignatz, Ignaz) Krautauer, zlatar iz Beča. Pomno oblikovani relikvijar ne čuva samo moći Nevinoga djeteta nego i višestoljetnu kolektivnu memoriju zagrebačke

biskupije. Predajom o daru kralja Andrije II. (1217.) relikvijar se simbolički uključuje u svetu topografiju kršćanstva te povezuje Jeruzalem i Betlehem kao mjesta ishodišta i Zagreb kao mjesto trajanja i čašćenja relikvije. ●

Sanja Cvetnić je bila profesorica na Odsjeku za povijest umjetnosti Filozofskoga fakulteta u Zagrebu (2000. – 2026.). Prije zaposlenja na fakultetu radila je kao kustosica u Strossmayerovoj galeriji starih majstora Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (1990. – 2000.). Doktorirala je 1997. godine temom slikarstva 17. stoljeća u Zagrebu. Područja njezina istraživanja obuhvaćaju slikarstvo od 16. do 18. stoljeća, ikonografiju nakon Tridentskoga sabora, vizualnu kulturu te kulturnu i umjetničku baštinu ranoga novog vijeka, posebno baroknoga razdoblja. ✕

prof. dr. sc. **Dragan Damjanović**
Odsjek za povijest umjetnosti, Filozofski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu
ddamjano@ffzg.unizg.hr

Jedna epizoda iz povijesti Bolléove restauracije zagrebačke katedrale – „pogibeljne pukotine” na sjevernom tornju i njihova sanacija 1892. – 1893. godine

Među brojne manje poznate epizode iz povijesti restauracije zagrebačke katedrale ubraja se i ona povezana s problemima oko podizanja sjevernoga tornja 1892. – 1893. godine. Nedugo nakon što se započelo s njegovim povišenjem, pojavile su se na zidovima, svodovima i podu sjeverozapadnog dijela katedrale pukotine, koje su izazvale veliku zabrinutost javnosti i stručnjaka, pa je Odjel za bogoštovlje i nastavu hrvatske Zemaljske vlade (u to vrijeme na čelu s Isom Kršnjavim) morao 1892. utemeljiti poseban odbor koji su činili inženjeri Kamilo Bedeković, Matija Antolec, Albert Švarc i Milan Lenuci, s ciljem rješavanja nastale situacije. U ispitivanje problema uskoro su uključeni i inženjer Juraj Augustin, glavni restaurator bečke katedrale svetog Stjepana Julius Hermann te arhitekt Josef Wurts.

Cilj je ovoga izlaganja, oslanjanjem na novopronađenu dokumentaciju (izvještaje i korespondenciju) te nacрте, ukazati na probleme s kojima se suočio arhitekt Herman Bollé pri izvedbi sjevernog tornja katedrale. Izvještaji odbora koji su pregledavali katedralu pokazuju kako se nastojao riješiti problem s temeljima i nastalim pukotinama pomoću analize karakteristika tla,

te procjene težine postojećega i u budućnosti u cjelini sagrađenoga tornja. Analiza sačuvanih spisa, kao i novinskih članaka objavljenih u vezi s ovim problemom pokazuje i kako je paniku oko pukotina osobito dizao opozicijski tisak, na čelu s dnevnikom *Obzor*, dok su vladine *Narodne novine* pokušale smiriti situaciju. Problem je na kraju riješen ojačavanjem temelja i dodavanjem ugaonog kontrafora sjevernog tornja tako da se njegova izgradnja mogla dalje nastaviti sukladno projektima. ●

Dragan Damjanović (Osijek, 1978.) istražuje povijest arhitekture te slikarstva i skulpture od kraja 18. do sredine 20. stoljeća. S toga je područja dosad objavio 23 knjige te više od stotinu znanstvenih članaka. Članke je objavio u uglednim međunarodnim časopisima: *Journal of the Society of Architectural Historians*, *Zeitschrift für Kunstgeschichte*, *Centropa*, *Architectura – Zeitschrift für Geschichte der Baukunst*, *Umění/Art*, *Acta Historiae Artium*, *Urban Design International*, *RIHA Journal* itd. Autor je i suautor niza izložbi: *Herman Bollé – graditelj hrvatske metropole* (Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb, 2015.), *Otto Wagner i hrvatska arhitektura* (Veleposlanstvo RH u Beču, Muzej 3. bečkog okruga, 2018. – 2019). Trenutačno je voditelj HRZZ-ovog projekta *Reprezentacija, razvoj, edukacija, participacija – umjetnost u društvu od 19. do 21. stoljeća* (2023. – 2027.) te institucijskog projekta *Identiteti u vizualnim umjetnostima od moderne do suvremenosti* (2025. – 2029.) koji financira EU – NextGenerationEU. Za svoj je znanstveni rad dosad dobio niz nagrada, među ostalim Državnu nagradu za znanost 2005., Nagradu Grada Zagreba 2015. i Nagradu HAZU za najviša znanstvena i umjetnička dostignuća u Republici Hrvatskoj za 2015. godinu za područje likovnih umjetnosti. ✕

doc. dr. sc. **Ivan Ferenčak**
Odjel za povijest umjetnosti, Sveučilište u Zadru
ivanferencak5@gmail.com

Dva zagrebačka misala 14. stoljeća iz knjižnice Ivana Kukuljevića Sakcinskoga

O d osnutka 1094. godine u Zagrebačkoj se biskupiji tijekom sedam stoljeća liturgija slavila posebnim obredom zagrebačke crkve, zasvjedočenim u liturgijskim knjigama nastalim upravo za teritorij ove dijeceze. Prije negoli je 1511. godine u Veneciji otisnuto prvo i jedino izdanje zagrebačkog misala (*Missale secundum chorum et rubricam almi episcopatus Zagrabienensis Ecclesiae*), misni su tekstovi umnažani prepisivanjem, a iz razdoblja kasnoga srednjeg vijeka do danas je očuvano desetak takvih rukopisnih misala koji se mahom nalaze u Metropolitanskoj knjižnici (Knjižnici Zagrebačke nadbiskupije i Prvostolnog kaptola zagrebačkoga).

Stranice su srednjovjekovnih rukopisnih knjiga, neovisno o sadržaju, mjestu ili vremenu nastanka, uobičajeno bile iluminirane, a u misalima zagrebačkog obreda takva je praksa kulminirala dvama bogato oslikanim misalima Jurja iz Topuskog s kraja 15. stoljeća. Raniji zagrebački misali nastali tijekom 14. i 15. stoljeća sadržavaju međutim razmjerno skromniju likovnu opremu, uglavnom ograničenu na inicijale, odnosno nefiguralnu dekoraciju. U tom se pogledu unutar skupine zagrebačkih misala 14. stoljeća ističu dva kodeksa koji su već sredinom 19. stoljeća evidentirani u knjižnici Ivana Kukuljevića Sakcinskog (1818. – 1889.), a danas se čuvaju u Arhivu Hrvatske akademije

znanosti i umjetnosti. Iako su višekratno zabilježeni u literaturi, ta dva kodeksa nisu bila predmetom povijesnoumjetničkih analiza te su njihove iluminacije ostale uvelike nepoznate.

Namjera je ovoga izlaganja stoga komparativno sagledati likovnu opremu misala po obredu zagrebačke crkve nastalih tijekom 14. stoljeća, s nastojanjem što boljšeg razumijevanja prakse prepisivanja i iluminiranja knjiga u Zagrebu. Pritom će posebna pažnja biti usmjerena na primjerke iz Kukuljevićeva posjeda, i to osobito na kvalitetan prikaz *Raspeća* u kojem se iščitavaju stilske osobine srednjoeuropskih iluminatorskih to-kova. ●

Ivan Ferenčak (1990.) diplomirao je povijest umjetnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 2015. godine te doktorirao na Sveučilištu u Zadru 2021. godine. Od 2016. do 2025. godine bio je zaposlen u Strossmayerovoj galeriji starih majstora HAZU, a od studenoga 2025. godine zaposlen je na Odjelu za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zadru. Kao suradnik sudjelovao je na više znanstvenih projekata: *Transfer of Cultural Objects in the Alpe Adria Region in the 20th Century* (HERA, 2016. – 2019.); *Istraživanje provenijencije umjetnina u zagrebačkim zbirkama* (HRZZ, 2021. – 2024.); *Umjetničke zbirke i tržište umjetnina u Kraljevini Jugoslaviji (1918.–1941.)* (ARIS i MZOM RH, od 2025.). Bio je polaznik više međunarodnih programa usavršavanja u organizaciji uvaženih znanstvenih, sveučilišnih i muzejskih institucija, uglavnom zahvaljujući različitim stipendijama i potporama. Bio je suradnik, koautor i autor više izložbi od kojih se izdvaja *Sjaj u tami. Nizozemsko slikarstvo 17. stoljeća u hrvatskim zbirkama* (Zagreb, Galerija Klovićevi dvori) nagrađena godišnjom nagradom Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske za izložbu 2025. godine. Njegovi znanstveni interesi usmjereni su na slikarstvo od 14. do 19. stoljeća, provenijenciju umjetnina i kolekcionarstvo, iluminirane rukopise te glagoljašku baštinu. ✕

izv. prof. dr. sc. **Henrik-Riko Held**
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
hheld@pravo.unizg.hr

Pravni kontekst prodaje posvećenih stvari (*res sacrae*) iz Riznice zagrebačke katedrale nakon potresa 1880. godine

Nakon razornoga zagrebačkog potresa 1880. godine i tijekom temeljite obnove zagrebačke katedrale koja je uslijedila, crkvene vlasti susretale su se s brojnim financijskim izazovima. S tim u vezi posebno se ističe prodaja određenih dragocjenosti iz Riznice zagrebačke katedrale na javnoj dražbi, događaj o kojemu se malo zna i o kojemu postoje samo usputne referencije.

Taj događaj relevantan je iz perspektive povijesti crkvene i nacionalne kulturne baštine, ali isto tako uzevši u obzir pravni kontekst prodaje kulturnih i umjetničkih predmeta koji su ujedno i posvećene stvari (*res sacrae*, primjerice, posvećena raspela i križevi, kaleži, patene, ciboriji itd.). Navedeni predmeti su – kako u antičkoj i srednjovjekovnoj, tako i u novovjekovnoj, modernoj i suvremenoj perspektivi – uživali posebnu zaštitu, te je njihovo sudjelovanje u pravnome prometu redovito bilo podvrgnuto različitim zabranama i ograničenjima.

U tome se kontekstu navedeni događaj može promatrati kao znanstveno relevantno „križanje” pravne povijesti i povijesti umjetnosti. Cilj je ovoga izlaganja pokušati rekonstruirati sve relevantne okolnosti toga događaja na temelju dostupnih izvora. Tu se u prvome redu ističu onodobni izvještaji (koje donosi Izidor Kršnjavi) te relevantno gradivo iz Nadbiskupijskoga arhiva u Zagrebu. Navedeni će se događaj staviti u odgovarajući kanonski i svjetovni

(civilni) povijesni i pravni okvir. Tako će se pokušati razjasniti sve relevantne okolnosti događaja važnoga iz perspektive zagrebačke i hrvatske kulturne i umjetničke prošlosti te pravne povijesti. ●

Henrik-Riko Held u znanstvenome je radu posebno usredotočen na istraživanje intenziteta prisutnosti i metoda cirkulacije „recipiranoga” rimskog prava (*ius civile*, *ius commune*) u hrvatskome srednjovjekovlju i novovjekovlju, o čemu je objavio radove u najprestižnijim europskim časopisima (primjerice *The Legal History Review* (Brill Publishers), *Rivista dell'Istituto di Storia dell'Europa Mediterranea* (CNR), *Dubrovnik annals* (HAZU) itd.). Voditelj je institucijskoga istraživačkog projekta *RATIO: Rimsko pravo i razvoj hrvatske privatnopravne terminologije u predmodernom razdoblju* koji financira EU – NextGenerationEU (2025. – 2029.). Član je Europskoga društva za poredbenu pravnu povijest (*ESCLH – European Society for Comparative Legal History*), Akademije pravnih znanosti Hrvatske (*Academia scientiarum iuridicarum Croatiae*) i Hrvatskoga kanonističkog društva (*Consociatio canonistica Croatica*). Član je uredništva *Zagrebačke pravne revije*. ✕

prof. mr. art. **Zvezdana Jembrih**

Odsjek za konzerviranje i restauriranje umjetnina,
Akademija likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu
zjembrih@yahoo.com

***De profundis* – iskustva sa studentske restauratorske prakse u čuvaonicama Dijecezanskog muzeja Zagrebačke nadbiskupije**

Dijecezanski muzej Zagrebačke nadbiskupije ustanova je koja sadrži najvrjednije sakralne zbirke ovoga dijela Hrvatske pa i šire, a koja već niz desetljeća balansira između postojanja i nepostojanja. Osnovan od nadbiskupa Alojzija Stepinca 1939. godine, svečano otvoren 1942., slijedom loših okolnosti ugašen je za javnost 1971., a umjetnine su otad raseljene i pohranjene na različite, mahom neprimjerene načine.

Suradnja Odsjeka za konzerviranje i restauriranje umjetnina Akademije likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu započnje 2007. godine. Otad je putem nastave, diplomskih radova te godišnje restauratorske prakse istraženo, konzervirano i restaurirano preko pedeset drvenih polikromiranih skulptura iz fundusa muzeja. Izložbom *Ne/Izliječeni sveci* u Domitrovićevoj kuli na Kaptolu s pratećim katalogom 2016. posvjedočena su nastojanja da se „na mala vrata” uvede i usustavi suradnja, a prije svega da se ugrožene umjetnine spase, dokumentiraju, stručno obnove i prezentiraju.

Restauratorskom praksom generacije studenata i studentica uvode se svake godine *in medias res* konzervatorsko-restauratorske struke – počevši od čuvaonice na tavanu

Nadbiskupskoga dvora (koja je nakon potresa 2020. preseljena na tavan Znikine kurije) pa do čuvaonice u suterenu Palmotićeve 3. Zahvaljujući suradnji s Uredom za kulturna dobra Zagrebačke nadbiskupije i s nadležnom konzervatorskom službom, već je niz godina na taj način otvorena prilika za izravnu edukaciju i konkretno djelovanje.

Ovo izlaganje iznijet će neka od iskustava sa studentske prakse, koja su nerijetko iznenađujuća, ponekad poražavajuća, ali nadasve korisna. Nepoznate, zaboravljene i/ili zagubljene umjetnine u različitim fazama oštećenosti „izranjaju” iz istruulih omota, iz tavanskih zakutaka ili iz suterenskih dubina – na (barem privremeno) svjetlo, gdje im se pruža „prva pomoć”, u nadi da će jednom zadobiti cjeloviti primjereni tretman i – dostojnije mjesto. ●

Zvezdana Jembrih stručno se usavršavala u Münchenu te na poslijediplomskom studiju u Budimpešti, gdje je 2000. godine magistrirala restauriranje drvene skulpture. Voditeljica je brojnih programa zaštite i očuvanja pokretnih kulturnih dobara. Objavljuje stručne tekstove, uređuje publikacije, organizira znanstveno-stručne skupove, izložbe i radionice te surađuje na projektima iz područja zaštite materijalne i nematerijalne kulturne baštine. Dobitnica je Godišnje nagrade Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske za zaštitu kulturne baštine u 2022. godini za projekt *SOS za svece* u suradnji s Muzejom Radboa u Radoboju. ✕

dr. sc. **Krasanka Majer Jurišić**, konzervator savjetnik
povjesničar umjetnosti
pročelnica Službe za nepokretnu baštinu
Hrvatski restauratorski zavod
kmajer@hrz.hr

Kristina Krulić, viši konzervator-restaurator
voditeljica Odjela za zidno slikarstvo i mozaik
Hrvatski restauratorski zavod
kkrulic@hrz.hr

Iznova o srednjovjekovnim zidnim slikama sakristije zagrebačke katedrale

Ciklus figurativnih zidnih slika u staroj sakristiji zagrebačke katedrale smatra se najstarijim sačuvanim primjerom zidnoga slikarstva na području Zagreba. Datiran je u treću četvrtinu 13. stoljeća, u vrijeme biskupa Timoteja, zaslužnoga za temeljitu obnovu katedrale nakon provala Tatara. U njegovo je vrijeme preuređena i sakristija tako da je zatečena struktura preoblikovana u jedinstvenu cjelinu podjelom na manje traveje i izgradnjom križnorebrastih svodova.

Izvorni ciklus nije očuvan u cijelosti zbog kasnijih građevinskih zahvata i preslikavanja. Tako su, primjerice, izgubljeni oslici zapadnog zida gdje se nalazila scena *Posljednjega suda*, danas poznata prema akvarelnoj skici izrađenoj neposredno prije rušenja zida tijekom Bolléove obnove 1882. godine. Na svodovima su sačuvani prikazi apostola, proroka i starozavjetnih patrijarha, raspoređeni oko simbola Krista – Jaganjca Božjega i vinove

loze. Dio oslika s južnog zida sačuvan je u zapadnom traveju, gdje je u gornjem registru prikaz Krista ili crkvenoga oca, a u donjem su dijelu prikazi sv. Dominika i sv. Franje između kojih se nalazi lik čiji identitet nije jednoznačno utvrđen. Lelja Dobronić identificira ga kao sv. Timoteja, dok Rosana Ratkovčić, slijedeći ranija mišljenja Ivana Krstitelja Tkalčića i Ivana Ostojića, smatra da je riječ o sv. Bernardu iz Clairvauxa. U istočnom traveju istoga zida nekoć su nad vratima koja su vodila iz sakristije u katedralu bili prikazani zaštitnici zagrebačke biskupije – sv. Jeronim u gornjoj zoni, a sv. Stjepan, Ladislav i Emerik u donjoj. Već je Ratkovčić istaknula važnost ranoga prikaza ugarskih svetih vladara, čije se štovanje, prema Danku Šourek, održalo u kontinuitetu tijekom sljedećih stoljeća. Prema Ani Deanović, oslik sakristije zagrebačke katedrale pripada krugu latinske umjetnosti Lacija, gdje se prepoznaje postupni odmak od bizantske tradicije te povratak antičkim i ranokršćanskim likovnim uzorima, što potvrđuje djelovanjem naručitelja, biskupa Timoteja i njegovoj povezanosti s papinskim dvorom. Rosana Ratkovčić upućuje dalje na mogućnost utjecaja rimskog slikara Pietra Cavallinija, čime predlaže pomicanje datacije zagrebačkog primjera u zadnju četvrtinu 13. stoljeća, dok su s druge strane Diana Vukičević Samaržija i Ivana Tomas upozorile na određene srodnosti s nešto starijim oslikom iz kapele blažene Gizele u Veszprému.

Ovim se prilogom dosadašnje spoznaje nastoje preispitati i nadopuniti razmatranjem unutar šireg konteksta umjetničke produkcije na tlu srednjovjekovne Ugarske te mogućih stilskih poveznica. ●

Krasanka Majer Jurišić diplomirala je povijesti umjetnosti te talijanski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje je i doktorirala 2012. godine temom *Javne palače u Dalmaciji u vrijeme mletačke uprave*. Bavi se konzervatorskim temama te istraživanjem profane i sakralne arhitekture i opreme od kasnoga srednjeg vijeka do ranoga modernog doba. Autorica je više znanstvenih i stručnih radova i knjiga. Od 2003. godine zaposlena je u Hrvatskom restauratorskom zavodu. Vodi složene konzervatorsko-restauratorske programe istraživanja i obnove, a u radu potiče interdisciplinarnost, primjenu novih pristupa te razvoj konzervatorske metodologije. ×

Kristina Krulić diplomirala je konzerviranje-restauriranje umjetnina na Akademiji likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu. Od 2007. godine zaposlena je u Hrvatskom restauratorskom zavodu. Tijekom svojega rada sudjelovala je u programima konzervatorsko-restauratorskih istraživanja te vodila radove na zidnim slikama različitih vrsta složenosti. Sudjeluje na stručnim radionicama, znanstvenim i stručnim skupovima i konferencijama te međunarodnim projektima, a trenutačno je studentica doktorskog studija na Sveučilištu u Ljubljani. Područje njezina istraživačkog interesa obuhvaća povijesne restauratorske zahvate na zidnim slikama te razvoj etičkih, tehnoloških i metodoloških pristupa u njihovu istraživanju, konzerviranju i restauriranju. ×

dr. sc. **Ivana Mance Cipek**, viša znanstvena suradnica
Institut za povijest umjetnosti, Zagreb
imance@ipu.hr

Oltarne slike Carla Hemerleina za oltare sv. Nikole, sv. Trojstva, sv. Elizabete i sv. Emerika iz 1847. godine – kontekst narudžbe i pitanja stila

U izlaganju će se govoriti o narudžbi novih oltarnih slika za četiri oltara zagrebačke prvostolnice dogotovljenih 1847. godine, koje je dao izraditi nadbiskup Juraj Haulik od bečkog slikara njemačkog podrijetla Carla Hemerleina (1807., Mainz – 1884., Beč). Posrijedi su bili barokni oltarni ansamblu uz stupove koji dijele glavni od bočnih brodova katedrale – sv. Nikole i sv. Trojstva uz prvi i drugi stup s južne strane glavnog broda te sv. Elizabete i sv. Emerika uz prvi i drugi stup na sjevernoj strani. Nakon potresa 1880. ti su oltari rashodovani ili raseljeni, dok su od ukupno četiri oltarne slike preostale dvije te se danas nalaze u sastavu Dijecezanskog muzeja. S obzirom na godinu nastanka, narudžba se tih slikarskih djela može promatrati u kontekstu procesa obnove i preuređenja katedrale koji se provodio sredinom petog desetljeća 19. stoljeća, a čiji vrhunac predstavlja preuređenje i opremanje svetišta, koje je hrvatska povijest umjetnosti već vrednovala kao iskaz modernizacije crkvenoga prostora u duhu ranoga, tj. romantičnog historicizma. U izlaganju će se iznijeti zasad poznate okolnosti narudžbe te sudbina tih slikarskih djela, koja su nakon tri desetljeća trajanja *in situ*, zaobilaznim putem preko markuševačke župe dobavljena za Muzej. Također će se osvrnuti na opus i djelovanje

u Beču djelatnoga slikara Carla Johanna Nepomuka Hemerleina, odnosno razmotriti stilski karakter toga slikarstva, njegovo mjesto u kolopletu oblikovnih težnji koje svjedoče o nastupu novoga, modernog doba, kao i pretpostaviti načela koja su mogla stajati iza Haulikova odabira. ●

Ivana Mance Cipek povjesničarka je umjetnosti, zaposlena u Institutu za povijest umjetnosti od 2003. godine. U okviru znanstvene djelatnosti bavi se poviješću discipline povijesti umjetnosti u Hrvatskoj, poviješću umjetničkih institucija u Hrvatskoj te umjetnošću i vizualnom kulturom 19. i 20. stoljeća; o tim temama objavila je jednu autorsku knjigu i više znanstvenih radova. Bila je suradnicom na više znanstvenih projekata, a trenutačno vodi institucijski projekt *Fenomeni hrvatskoga umjetničkog moderniteta* (2023. – 2027.) koji financira EU – NextGenerationEU. Kao mentorica i predavačica sudjeluje u izvođenju poslijediplomskih studija povijesti umjetnosti na sveučilištima u Zagrebu i Zadru. Od zagrebačkog potresa 2020. uključena je u primijenjena istraživanja Instituta u području zaštite spomeničkih i urbanih cjelina; autorica je i koautorica nekoliko konzervatorskih elaborata. Glavna je urednica znanstvenog časopisa *Život umjetnosti*. Od vremena studija aktivna je i kao likovna kritičarka, pišući i objavljujući o suvremenim umjetničkim zbivanjima. Članica je Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske, studijske sekcije ULUPUH-a te hrvatske podružnice AICA-e. x

dr. sc. **Matko Marušić**, znanstveni suradnik
 Institut za povijest umjetnosti, Zagreb
 mmarusic@ipu.hr

***Pfeilerfiguren*
 zagrebačke katedrale
 i drvena skulptura
 15. stoljeća**

U izlaganju će biti riječi o drvenoj skulpturi zagrebačke katedrale iz 15. stoljeća, napose o šest svetačkih figura koje su bile smještene na stupovlju glavnoga broda. Riječ je o fragmentarno sačuvanoj cjelini, od koje su preživjela svega dva kipa – svetih Petra i Pavla – danas u lošem stanju jer su nakon izmještanja iz katedrale nekoliko desetljeća bila izložena na pročelju današnje sisačke katedrale. Izlaganje će sažeti dosadašnje povijesnoumjetničke spoznaje o navedenim kipovima, sagledavajući ih primarno u svjetlu gradnje i opremanja katedrale tijekom posljednje četvrtine 15. stoljeća. Cilj izlaganja je također razmotriti formalne odlike toga skulpturalnog ansambla u odnosu prema drugim sačuvanim drvenim skulpturama iz 15. stoljeća, napose monumentalnom raspelu s korske pregrade katedrale. Konačno, razmotrit će se i preživjeli ulomci arhitektonske plastike (baldahini) s kojom su skulpture na stupovlju tvorile cjelinu, pri čemu će se ukazati na potrebu muzejske prezentacije fragmenata te složene skulptorske cjeline srednjovjekovne zagrebačke katedrale. ●

Matko Marušić voditelj je uspostavnoga istraživačkog projekta HRZZ-a *Između atributivne i tehničke povijesti umjetnosti: monumentalna raspela u Hrvatskoj (13. – 16. stoljeće)* te suradnik na projektu *Art and Inequality in the Post-Black Death Century* (ERC-UKRI, Sveučilište u Glasgowu). Autor je knjige *Drvena skulptura Cresa i Lošinja do 1550. godine: pojavnost i vrijednost*. Istražuje umjetnost srednjega i ranoga novog vijeka na Jadranu, osobito drvenu skulpturu. ×

dr. sc. **Vlado Mikšić**, predstojnik
Ureda za kulturna dobra Zagrebačke nadbiskupije
pukd@zg-nadbiskupija.hr

Bratovštine zagrebačke katedrale

Tema izlaganja bit će bratovštine koje su djelovale u zagrebačkoj katedrali. Manje je poznato da su u katedrali djelovale i bratovštine jer su one uglavnom vezane uza župe, redovničke zajednice i hodočasnička mjesta. Povijesni klasik Zagrebačke nadbiskupije Ivan Krstitelj Tkalčić opisao je *Colendiu*, bratovštinu Zbora prebendara, ali o *Bratovštini kršćanskog nauka* u katedrali kao i o *Bratovštini sv. Ivana Nepomuka* šira javnost ne zna gotovo ništa. Na osnovu matrikule Bratovštine Kršćanskog nauka iz Rizinice zagrebačke katedrale i u nju umetnutog popisa članova Bratovštine sv. Ivana Nepomuka želio bih rasvijetliti jedan mali dio pastorala zagrebačke katedrale. Podsjećam da bratovštine nastaju u srednjem vijeku i često su vezane uz redovničke zajednice. Te zajednice vjernika laika i klerika razvijaju ovisno o svom podrijetlu vlastite statute i pučku pobožnost, a Matrikule i danas svjedoče o njihovu djelovanju. Svoj vrhunac bratovštine su doživjele za vrijeme baroka u 18. stoljeću, a većina njih nestaje kao žrtve jozefinizma. Matrikula Bratovštine kršćanskog nauka kao i umetnuti listovi Bratovštine sv. Ivana Nepomuka uvode nas u manje poznate detalje iz povijesti zagrebačke katedrale. Sve navedene bratovštine ukinute su za vrijeme jozefinizma i nakon ukidanja pale su u zaborav. ●

Vlado Mikšić je od 2020. predstojnik Ureda za kulturna dobra Zagrebačke nadbiskupije. U fokusu istraživanja autora je jozefinizam i dinastija Habsburg. Autor je brojnih popularnih i stručnih članaka te inicijator i suradnik brojnih izložbi od kojih valja spomenuti *Majstor od Zadobarja*, *Priča iz Staljinove ulice*, *Zbirka biskupa Đure Kokše*, *Raspela Kažimira Hrastea*, *U početku bijaše kraljevstvo – izložba u povodu 1100 godina Hrvatskog Kraljevstva* i brojnih drugih. Vanjski je suradnik Hrvatskoga katoličkog sveučilišta na Odjelu za povijest. Suradnik je u projektima obilježavanja 500 godina dolaska Habsburgovaca na hrvatsko prijestolje, duhovnik je Udruge za proglašenje blaženom carice Zite i tajnik je Hrvatskoga književnog društva sv. Jeronima. ×

dr. sc. **Martina Ožanić**, viša stručna
savjetnica-konzervatorica za pokretna kulturna dobra
Područni konzervatorski ured Zagrebačka županija
martina.ozanic@gmail.com

Trpeći Krist u Gradecu

Gradec pokraj Vrbovca stoljećima je predstavljao jedan od ključnih posjeda Zagrebačke biskupije. Od sredine 16. stoljeća afirmirao se kao glavno sjedište biskupskog vlastelinstva te je izgrađena utvrda u središtu koje je stajala župna crkva sv. Petra. O važnosti Gradeca kao povijesno istaknutoga crkvenog središta svjedoče i darovi zagrebačkih biskupa i kanonika, koji su kroz liturgijske predmete i crkveni inventar, ali i kroz graditeljske pothvate, ostavljali trajan trag svoje prisutnosti i pobožnosti. Izgradnja nove crkve započela je 1768. na poticaj biskupa Franje Thauszyja, no njezino se dovršenje oduljilo sve do 1824. godine kad ju je posvetio Maksimilijan Vrhovac pod novim titularom Presvetoga Spasitelja i svetih apostola Petra i Pavla. U ovom će se izlaganju posvetiti pažnja specifičnom ikonografskom rješenju Krista privezanoga uz niski stup za bičevanje, koji se povezuje s glasovitom relikvijom izloženom u crkvi Santa Prassede u Rimu. Njezino je štovanje u poslijetridenskom zanosu potaknulo snažan val umjetničkih interpretacija u okviru pasionske duhovnosti diljem Europe, ali i sjeverne Hrvatske. U Gradecu je ovaj motiv danas, osim na ciklusu zidnih slika u kupoli svetišta crkve, vidljiv i kao samostalna kamena skulptura smještena ispod pjevališta, a oba su ostvarenja dosad ostala izvan fokusa sustavnih istraživanja. Skulptura vjerojatno potječe iz nekadašnje istoimene kapele koja se prvi put spominje 1732. godine, no

s obzirom na njezin čudotvorni status i omiljenost među hodočasnici, moguće je da je podignuta i ranije, krajem 17. stoljeća i to kao javna skulptura na stupu (pil). Takvu pretpostavku dodatno podupiru i njezine oblikovne značajke koje, zajedno s vrsnoćom kiparskog rukopisa, upućuju na bliskost s djelima Ivana Jakoba Altenbacha. ●

Martina Ožanić obranila je na Odsjeku za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu 2017. godine doktorski rad na temu *Atektonsko građeni retabli XVIII. stoljeća na području sjeverozapadne Hrvatske*. Od 2004. godine zaposlena je u Konzervatorskom odjelu u Zagrebu (danas Područni konzervatorski ured Zagrebačke županije). Aktivno sudjeluje u radu strukovnih udruga, kao i u organizaciji znanstvenih i stručnih skupova. Autorica je niza znanstvenih i stručnih tekstova, a rezultate svojih istraživanja redovito izlaže na znanstvenim simpozijima. Žarište njezinoga znanstvenog interesa je umjetnost kontinentalne Hrvatske 17. i 18. stoljeća, poglavito kiparstvo i altaristika, kao i teme zaštite i očuvanja kulturne baštine, s naglaskom na pokretna dobra i zidno slikarstvo. x

dr. sc. **Milan Pelc**, emeritus
 Institut za povijest umjetnosti, Zagreb
 mpelc@ipu.hr

Zagrebački diurnal
 – slabo poznata tiskana liturgijska knjiga
 zagrebačke katedrale

Koncem 15. i početkom 16. stoljeća zagrebački su biskupi Osvald Tuz i Luka od Segeda dali tiskati temeljne liturgijske knjige – brevijar i misal – za potrebe svoje Crkve. Prva tiskana knjiga za naručitelja iz sjeverne Hrvatske uopće bio je upravo *Zagrebački brevijar* koji je biskup Osvald dao tiskati 1484. godine, poznat u samo dva primjerka (Budimpešta i Vatikan). Njegov nasljednik biskup Luka pobrinuo se za drugo izdanje brevijara 1505. godine, poznato u tri sačuvana primjerka (Vatikan, Güssing, Budimpešta). Vrhunac je bio tiskani misal prema zagrebačkom obredu, objavljen 1511. godine. Naposljetku, za biskupa Šimuna Erdődyja priređen je 1525. dnevni brevijar (*diurnale*) za potrebe zagrebačkoga klera. Sve su knjige tiskane u Veneciji, vodećem središtu europskoga tiskarstva, kojem u to doba gravitiraju ne samo jadranska i sjeverna Hrvatska nego i čitavo Ugarsko Kraljevstvo. U izlaganju naglasak će biti na likovnoj opremi *Zagrebačkog diurnal*a, koji je za tisak kod mletačkog tiskara Petrusa Liechtensteina priredio zagrebački kanonik Juraj Frigidin. *Diurnal* je sačuvan u samo jednom poznatom primjerku (knjižnica benediktinskog samostana u Panonhalmi), koji u hrvatskoj literaturi dosad nije bio obrađen. ●

Milan Pelc po obrazovanju je germanist i povjesničar umjetnosti. Nakon kratke karijere bibliotekara u Odjelu starih i rijetkih knjiga i rukopisa Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu zaposlen je kao znanstveni asistent na Odsjeku za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, a potom, sve do umirovljenja 2024., na Institutu za povijest umjetnosti, na kojem od 2003. do 2018. obnaša dužnost ravnatelja. Kao stipendist zaklade Alexander von Humboldt i Herzog August-Bibliothek u Wolfenbüttelu višekratno boravi na istraživanjima u Njemačkoj (Tübingen, München, Wolfenbüttel). Predavao je na studiju povijesti umjetnosti, informatologije i dizajna, te na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu. Glavna područja istraživanja: povijest starije grafike, iluminacije i knjižne ilustracije, umjetnost renesanse, mediji i vizualna kultura ranoga novog vijeka. ×

s. **Lina Slavica Plukavec**
Zagrebačka nadbiskupija
Riznica zagrebačke katedrale
riznica.zg@gmail.com

**Bula *Ubi primum placuit Deo*
iz 1852. godine kao
povijesno-diplomatički spomenik
– prikaz sadržaja**

U izlaganju će se dati prikaz sadržaja bule *Ubi primum placuit Deo* iz 1852. godine, kojom je papa Pio IX. uzdigao Zagrebačku biskupiju na stupanj nadbiskupije i uspostavio Hrvatsko-slavonsku crkvenu pokrajinu. Taj važan povijesni dokument napisan je rimskom kurijalom na 50 stranica pergamene, u Rimu. U bula se u povijesnom prikazu navodi da su želje za uzdignućem u nadbiskupiju postojale još od 1227. godine. ●

Sestra **Lina Slavica Plukavec** rizničarka je Riznice zagrebačke katedrale od 1986. godine. Pripada Družbi Kćeri Božje ljubavi. Od 1974. godine radila je u samostanu u Splitu, gdje je među inim bila i vodič po starorimskim i starohrvatskim lokalitetima u Saloni odnosno Solinu (u vrijeme jubilarne Jelenine godine 1976.). ✕

Tomica Plukavec, tajnik
Ureda za kulturna dobra Zagrebačke nadbiskupije
tomica.plukavec@gmail.com

**U sjeni velikih kolekcionara:
doprinos Kamila Dočkala
crkvenoj kulturnoj memoriji**

I ako se među najpoznatijim hrvatskim sakupljačima crkvene umjetnosti najčešće ističu biskupi Josip Juraj Strossmayer i Đuro Kokša, značajno mjesto pripada i zagrebačkom kanoniku dr. Kamilu Dočkalu (1879. – 1963.), čiji doprinos očuvanju sakralne baštine još uvijek nije dovoljno prepoznat. Svećenik, povjesničar i kulturni djelatnik, Dočkal je velik dio života posvetio sustavnom prikupljanju i zaštiti umjetnina na području Zagrebačke nadbiskupije. Njegovim zalaganjem 1939. godine osnovan je Dijecezanski muzej Zagrebačke nadbiskupije, kojemu je bio prvi ravnatelj i koji je postao središnja ustanova za prikupljanje i čuvanje sakralne baštine. Tijekom više desetljeća Dočkal je spašavao predmete koji su izlazili iz liturgijske uporabe ili su bili izloženi propadanju, prikupivši velik broj slika, kipova, liturgijskog ruha i drugih umjetnina. Njegova donacija, koja obuhvaća više od sedam tisuća predmeta, među kojima se ističu bogate numizmatičke zbirke te brojna djela sakralne umjetnosti, svrstava ga među najvažnije hrvatske kolekcionare crkvene baštine.

Cilj rada jest prikazati Kamila Dočkala kao sakupljača, donatora i čuvara sakralne baštine te istaknuti njegovu važnu ulogu u razvoju muzejskih zbirki i očuvanju hrvatskoga kulturnog identiteta. Bez njegova dugogodišnjeg rada znatan dio pokretne sakralne baštine Zagrebačke nadbiskupije bio bi nepovratno izgubljen. ●

Tomica Plukavec tajnik je Ureda za kulturna dobra Zagrebačke nadbiskupije, gdje sudjeluje u poslovima zaštite, očuvanja, dokumentiranja i promicanja sakralne i kulturne baštine. U okviru svojega rada surađuje s crkvenim, znanstvenim i državnim ustanovama te koordinira aktivnosti povezane s dokumentacijom, stručnim projektima i upravljanjem pokretnim kulturnim dobrima. Njegov stručni i znanstveno-istraživački interes usmjeren je na područja povijesti umjetnosti, muzeologije, crkvene povijesti i zaštite kulturne baštine, s posebnim naglaskom na baštinu Zagrebačke nadbiskupije i zagrebačke katedrale. Osobito se bavi proučavanjem povijesti Dijecezanskoga muzeja Zagrebačke nadbiskupije. Djeluje i kao stručni vodič zagrebačke katedrale, sudjelujući u njezinoj interpretaciji i predstavljanju domaćoj i međunarodnoj javnosti. Svojim radom nastoji pridonijeti sustavnom proučavanju, dokumentiranju, očuvanju i vrednovanju kulturne baštine Zagrebačke nadbiskupije te njezinoj afirmaciji u širem hrvatskom i europskom kulturnom prostoru. ×

dr. sc. **Daniel Premerl**, viši znanstveni suradnik
Institut za povijest umjetnosti, Zagreb
dpremerl@ipu.hr

**Grafika Blaženi Augustin Kažotić
iz knjige *Cantuale processionum
ex veteri zagrabiensis basilicae
Divi Stephani regis consuetudine institutum*
(Beč, 1751.)**

Tema izlaganja je grafička prednaslovnica (frontispicij) knjige *Cantuale processionum ex veteri zagrabiensis basilicae Divi Stephani regis consuetudine institutum* (Beč, 1751.) [*Pjesmarica za procesije priređena prema starom običaju zagrebačke katedrale sv. Stjepana kralja*]. Na ovom kvalitetnom bakrorezu na jedinstven je način prikazan bl. Augustin Kažotić, poznati zagrebački biskup s početka 14. stoljeća. Bakrorez je signirao bečki bakrorezac Franz Leopold Schmitner (1703. – 1761.). Razlog zbog kojeg je bl. Augustin Kažotić prikazan na prednaslovnici ove *Pjesmarice* jest taj što je ona posvećena, kako svjedoči posvetni predgovor, upravo njemu – kao osobi koja je organizirala pa, dalo bi se iščitati, i stvorila crkveno pjevanje u zagrebačkoj katedrali. Ova knjižna grafika nije dosad bila predmetom povijesnoumjetničkog istraživanja, no o njezinoj ikonografiji su uzgred pisali Miho Demović i Danko Šourek. Slijedeći njih, namjera je ovog izlaganja podrobnije analizirati taj prikaz, osobito ikonografiju i njezine narativne izvore. Grafiku ćemo potom interpretirati u kontekstu zagrebačke ikonografije bl. Augustina Kažotića (stvaranje kulta mjesnoga sveca) i već prepoznatog htijenja zagrebačke Crkve za baroknim oblikovanjem vlastite

srednjovjekovne tradicije, odnosno povijesnog identiteta. Pokušat ćemo, nadalje, istražiti tko je naručitelj; tko je osoba koja je zamislila osobit sadržaj grafike. Naposljetku, namjera nam je predstaviti njezina autora, bakroresca Franza Leopolda Schmitnera iz Beča, te objasniti bečko podrijetlo ovoga umjetničkog djela u kontekstu drugih umjetničkih narudžbi toga doba u Zagrebu. ●

Daniel Premerl (Zagreb, 1972.) diplomirao je povijest umjetnosti i komparativnu književnost na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (2000.). Doktorsku disertaciju *Drveni oltari 17. stoljeća u Dalmaciji* obranio je na istom fakultetu 2009. godine (mentor akademik Radoslav Tomić). Od kraja 2000. godine zaposlen u Institutu za povijest umjetnosti. Usavršavao se na istraživačkim stipendijama na Sveučilištu u Oxfordu (2002./2003.), Sveučilištu Ca' Foscari u Veneciji (2006./2007.) te Sveučilištu Harvard (2014./2015.). Bio je suradnik na znanstvenim projektima HRZZ-a *Likovna umjetnost i komunikacija moći u razdoblju ranoga novoga vijeka (1450.–1800.): povijesne hrvatske regije na razmeđu Srednje Europe i Mediterana* (voditelj Milan Pelc, 2014. – 2018.), te *Vizualiziranje nacionalnog. Bratovštine i kolegiji Schiavona/Ilira u Italiji i razmjena umjetničkih iskustava s jugoistočnom Europom (15. – 18. st.)* (voditeljica Jasenka Gudelj, 2015. – 2018.). Trenutačno vodi institucijski projekt *Između srednje Europe i Mediterana – umjetnička baština kontinentalne Hrvatske u srednjem i ranom novom vijeku* koji financira EU – NextGenerationEU (2023. – 2027.). Istražuje umjetnost od 16. do 18. stoljeća u Hrvatskoj i Italiji. Uža područja interesa: oltari i oprema crkava, ikonografija, kontekst narudžbe. O povijesnoumjetničkim temama iz baštine zagrebačke Crkve objavio je nekoliko znanstvenih radova uključujući knjigu *Bolonjske slike hrvatske povijesti – Politička ikonografija zidnih slika u Ilirsko-ugarskom kolegiju u Bolonji* (Zagreb, 2014.). ×

izv. prof dr. sc. **Danko Šourek**
Odsjek za povijest umjetnosti, Filozofski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu
dsourek@m.ffzg.hr

Moretti ili Pisani – neizvedeni glavni oltar zagrebačke katedrale iz oko 1800. godine

U sklopu priprema za preuređenje svetišta zagrebačke katedrale, započetih potkraj 18. stoljeća, poduzetni je biskup Maksimilijan Vrhovac za izvedbu novoga glavnog oltara nastojao angažirati umjetnika iz središta Monarhije. U tu je svrhu njegov pouzdanik, markiz Pietro de' Brigido, preporučio dvojicu u Beču nastanjenih talijanskih umjetnika: Alessandra Morettija i Giuseppea Pisanija. Premda projekt u konačnici nije realiziran, a djelomične zahvate u katedrali proveo je treći talijanski majstor, Andrea Menini (1799. – 1801.), nacrti pohranjeni u Riznici zagrebačke katedrale te Vrhovčeva korespondencija sačuvana u Nadbiskupijskom arhivu pružaju vrijedan uvid u naručiteljske mehanizme i umjetničke mreže na prijelazu iz 18. u 19. stoljeće. Istodobno se, na izmaku ranoga novog vijeka, ocrtava karakteristična dihotomija između profesionalnih pozicija i strategija dvojice umjetnika: s jedne strane Alessandra Morettija, kako se čini *slobodnog umjetnika* koji djeluje kao arhitekt, slikar i projektant kazališnih scenografija, a s druge Giuseppea Pisanija, *dvorskoga kipara* pod moćnom zaštitom obitelji nadvojvode Karla Ferdinanda Habsburškoga.

Uza signirani i datirani (1800.) projekt preuređenja cjelokupne unutrašnjosti i svetišta katedrale te nacrt glavnoga oltara sa središnjim prikazom Marijina Uznesenja, Alessandro Moretti za Maksimilijana je Vrhovca izradio i nacrt drugoga oltara, očito posvećena biskupovu nebeskom zaštitniku sv. Maksimilijanu. Uz ranu pojavu neogotičkih oblikovnih elemenata koji se naziru u prijedlogu preoblikovanja svetišta, oba oltarna rješenja (kako se čini, na tragu nekadašnjega glavnog oltara u krunidbenoj crkvi sv. Martina u Požunu) obilježava karakterističan spoj barokne sceničnosti i monumentalnih, klasicistički odmjerenih arhitektonskih formi. Jezikom potonje, suvremenije estetske paradigme još izrazitije progovara treći, nepotpisani nacrt oltara koji je, hipotetski, moguće povezati s umjetničkim senzibilitetom Giuseppea Pisanija. ●

Danko Šourek (Zagreb, 1979.) diplomirao je povijest umjetnosti i arheologiju (2005.) na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje je i doktorirao disertacijom *Mramorna skulptura i altaristika XVII. i XVIII. stoljeća na području Rijeke i Hrvatskoga primorja* (2012.). Na istom fakultetu nositelj je obveznih kolegija Uvod u ikonologiju i Hrvatska likovna baština „između gotike i baroka” te više izbornih kolegija na prijediplomskom i diplomskom studiju povijesti umjetnosti. Studijski je boravio u Sloveniji (Ljubljana, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, Oddelek za umetnosno zgodovinu) i Mađarskoj (Budimpešta, Central European University). Autor je niza znanstvenih radova iz područja umjetničke baštine renesanse i baroka. Istraživačkim interesima usmjeren je na umjetnost kasnoga srednjeg i ranoga novog vijeka, a osobito teme s područja povijesti skulpture, ikonografije i naručiteljstva. ×

dr. sc. **Nela Tarbuk**, muzejska savjetnica u miru
nela.tarbuk@gmail.com

Enigma sakristijskih ormara zagrebačke katedrale

Ovim izlaganjem pokušat će se rasvijetliti slijed nastanka ormara u sakristiji zagrebačke katedrale. Današnje stanje s preostalim ormarima neistovremenog nastanka ostavlja otvorenim mnoga pitanja. Putem arhivskih izvora djelomično se oformila slika narudžbi i izrade sakristijskog mobilijara. No ovdje je fokus usmjeren samo na mobilijar baroknog razdoblja. Sakristija zagrebačke katedrale bila je još od 13. stoljeća podijeljena u dva dijela, unutarnju i vanjsku sakristiju. Potkraj 17. stoljeća proširuje se vanjska sakristija. Iz tog vremena javljaju se narudžbe ormara za vanjsku, zatim za unutarnju sakristiju. Izradio ih je stolar Sebastijan Tačker. Od tog inventara nije ništa sačuvano. Izgledno je da su Tačkerovi ormari u unutarnjoj sakristiji dočekali 1870. godinu kada su naručeni ovi današnji. Prve veće promjene mobilijara vidljive su krajem 18. i prvom trećinom 19. stoljeća. Proširena vanjska sakristija ruši se i gradi nova prostranija. Moguće je da je došlo i do devastacije tadašnjih postojećih ormara. Dokumenti iz tridesetih godina 19. stoljeća pokazuju inicijativu da se ormari u sakristiji bivše pavlinske crkve u Remetama presele u katedralu. To bi mogli biti intarzirani ormari koji su danas u sakristiji katedrale, ali raspoređeni. U velikoj restauraciji katedrale krajem 19. stoljeća dolazi do ključnih promjena. Stolarski artefakti su uglavnom odstranjeni i rasprodavani ekipi koja je radila na obnovi katedrale, gdje su sudjelovali i profesori s novoosnovane Obrtne škole u Zagrebu. U njihovim domovima, ponajprije kod kipara Roberta Frangeša Mihanovića (danas

Ambijentalna zbirka), puno je katedralnih stolarskih artefakata uglavnom prerađenih i prilagođenih stambenom prostoru. U fundusu MUO-a pohranjen je intarzirani ormarić otkupljen iz privatne zbirke, identičan onima u zbirci Frangeš kao i ostatku ormara u sakristiji zagrebačke katedrale. Najvjerojatnije su to ostaci ansambla ormara iz remetske sakristije. U zbirci Frangeš ima još intarziranih uklada iz ranijeg vremena, pa je moguće da jedna od njih s intarziranim svetačkim likom pripada Tačkerovu ormaru iz unutarnje sakristije. ●

Nela Tarbuk diplomirala je povijest umjetnosti i komparativnu književnost na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Od 1978. godine do umirovljenja 2015. bila je zaposlena u Muzeju za umjetnost i obrt, u zvanju muzejske savjetnice i voditeljice zbirke kiparstva, bjelokosti i muzičkih instrumenata. Doktorirala je 2013. godine na Odsjeku za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu. U stručnim i znanstvenim radovima predstavila je sve tri muzejske zbirke (monografija *Kipar Johannes Komersteiner i njegov krug, Bjelokost iz fundusa Muzeja za umjetnost i obrt, Restaurirana skulptura iz fundusa MUO, Glazbeni instrumenti iz fundusa MUO* itd.). Srodnu građu obradila je u velikim izložbenim projektima: *Ilirski preporod, Kultura pavlina, Od svagdana do blagdana, Bidermajer u Hrvatskoj, Historicizam u Hrvatskoj*. Od studentskih dana suradnica je Instituta za povijest umjetnosti gdje je sudjelovala na izložbama posvećenim crkvenoj spomeničkoj baštini (*Isusovačka baština u Hrvata, Sveti trag, Mir i dobro*), kao i u umjetničkim topografijama vezanim uz sjevernu Hrvatsku (Ludbreg, Krapinsko-zagorska županija). IPU je izdao knjigu *Crkveni namještaj 17. i 18. stoljeća u redovničkim crkvama kontinentalne Hrvatske*. Surađivala je također u međunarodnim projektima (*Muzej bez granica, Otkrivanje barokne umjetnosti*) te priložima na programima radio Zagreba i HTV-a. Članica je međunarodne muzejske asocijacije ICOM ICDAD. ✕

izv. prof. dr. sc. **Ivana Tomas**
Odsjek za povijest umjetnosti, Filozofski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu
itomas@m.ffzg.hr

Novi prilozi istraživanju gotičke kapele sv. Stjepana Prvomučenika u Zagrebu

Kapela sv. Stjepana Prvomučenika u sklopu Nadbiskupskog dvora u Zagrebu ubraja se među najimpozantnija spomenička ostvarenja gotičkog razdoblja na tlu Hrvatske. Namjera je ovoga izlaganja skrenuti pozornost na taj uistinu izniman spomenik naše starije baštine, sagledan u svjetlu novih istraživanja. U izlaganju će se – polazeći od pretpostavke da nastanak biskupske kapele valja dovesti u izravnu vezu s gradnjom monumentalnoga zagrebačkog katedralnog sklopa započeta za biskupovanja Timoteja (1263. – 1287.), odnosno promatrati je kao integralni dio istoga graditeljskog programa – pozornost posvetiti njezinoj kamenoj opremi. U tom se pogledu ističe srodna spomenička građa iz susjedne Mađarske, datirana u drugu polovinu 13. stoljeća. Riječ je o reprezentativnim gotičkim spomenicima u zapadnoj i sjevernoj Mađarskoj, koji su u razmatranom razdoblju bili pod crkvenom jurisdikcijom Ostrogonske nadbiskupije, sjedišta primasa Ugarske. Kamena oprema, osobito košarasti (polu)kapiteli, ključni kame-novi i prozorska mrežišta u biskupskoj kapeli i svetištu zagrebačke katedrale, pokazuje bliskost s onom iz crkve Naše Gospe na Budimu te crkve nekadašnjega franjevačkog samostana u

Sopronu. U razmatranju umjetničkih poticaja, prijenosa ideja i mogućega transfera majstora i radionica iz vodećih ugarskih crkvenih i političkih središta pozornost će biti usmjerena i na Gizelinu kapelu u Veszprému. Poseban dio izlaganja bit će posvećen i vrijednome gotičkom zidnom osliku zagrebačke kapele. Na temelju stilske i ikonografske analize te komparativnoga materijala iz sjeverne Mađarske predlaže se datacija u prvu polovinu 14. stoljeća. Time se nastoji preciznije odrediti vrijeme njegova nastanka te pridonijeti boljem razumijevanju umjetničkih veza Zagrebačke biskupije s ugarskim prostorom u prvoj polovini 14. stoljeća. ●

Ivana Tomas izvodi nastavu iz srednjovjekovne umjetnosti i zaštite graditeljskog nasljeđa, a njezin istraživački interes usmjeren je na srednjovjekovnu spomeničku baštinu jadranske i kontinentalne Hrvatske. Autorica je dviju knjiga (*Spomenici otoka Lopuda od antike do srednjeg vijeka* i *Opatija sv. Marije na otoku Mljetu*) te više znanstvenih radova. Suradnica je na institucijskom projektu *Mediterransko i srednjoeuropsko u hrvatskim kulturnim krajolicima – očuvanje i preobrazbe identiteta u dugom trajanju* koji financira EU – NextGenerationEU. ×

prof. dr. sc. **Damir Tulić**
dr. sc. **Mario Pintarić**, viši asistent
Odsjek za povijest umjetnosti, Filozofski fakultet
Sveučilišta u Rijeci
dtulic@uniri.hr
mario.pint@uniri.hr

Umjetničke i naručiteljske veze Rijeke i Zagreba u 18. stoljeću: kipar Antonio Michelazzi i opremanje zagrebačke katedrale

Druga etapa opremanja stare zagrebačke katedrale novom mramornom opremom u drugoj četvrtini 18. stoljeća obilježena je djelovanjem ljubljanskog kipara i altarista Francesca Robbe (1698. – 1757.). Međutim, zagrebački su se naručitelji početkom 1740-ih obratili i vodećem kiparu na sjevernom Jadranu, udomaćenom Riječaninu Antoniju Michelazziju (1707. – 1771.) kada su odlučili podići mramorni oltar svetog Jurja. Ugovor između Michelazzija i kanonika potpisan je 1741. te se majstor obavezao posao dovršiti do 1743., ali je oltar u katedralu postavljen tek 1746. godine, pa je bio smješten u sjevernom bočnom brodu ispod trećeg prozora od ulaza. Tom prilikom je s riječkim kiparom sklopljen dodatni ugovor za izradu mramornog kipa blaženog Augustina Kažotića, koji je po dovršetku 1749. bio smješten na atiku oltara. Monumentalni mramorni oltar s kipovima svetog Augustina Hiponskoga, svetog Karla Boromejskoga i blaženog Augustina Kažotića bio je u sklopu obnove katedrale provedene nakon potresa 1880. prenesen u župnu crkvu u Lupoglavu kraj Dugog Sela. U izlaganju će se ukazati na dosad nepoznate moguće veze

između zagrebačkih kanonika i riječkog majstora, te će se oltar i kipovi sagledati u širem kontekstu njegovih djela nastalih 1740-ih s obzirom na niz novih podataka pronađenih tijekom višegodišnjih istraživanja toga najvažnijega hrvatskog baroknog kipara. ●

Damir Tulić (Dubrovnik, 1981.) diplomirao je 2005. na Sveučilištu u Zadru, a doktorirao 2012. na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Od 2006. zaposlen je na riječkom Odsjeku za povijest umjetnosti, gdje mu je nakon natječaja koji je provelo Ministarstvo obrazovanja i sporta 2013. dodijeljeno mjesto docenta kao jednom od 20 najuspješnijih mladih doktora znanosti u Republici Hrvatskoj. Predaje niz obveznih i izbornih kolegija vezanih za umjetnost ranoga novog vijeka s posebnim naglaskom na arhitekturu, skulpturu, slikarstvo i primijenjenu umjetnost te liturgiju. Objavio je više od 60 znanstvenih članaka u Hrvatskoj i inozemstvu, suautor je nekoliko knjiga te je sudjelovao u mnogobrojnim domaćim i međunarodnim znanstvenim skupovima. Bio je mentor dviju doktorskih disertacija obranjenih 2020. te 2022. na Sveučilištu u Zadru. Usavršavao se na Istituto di Storia dell'Arte pri Fondazione Giorgio Cini u Veneciji. Predložio je naziv i napisao povijesni dio elaborata kojim je od 2025. *Vela setemana* u gradu Korčuli uvrštena u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske (br. Z-7918). Od nekoliko njegovih objavljenih knjiga ističe se suautorska dvojezična monografija *Kiparstvo II. Od 14. do 18. stoljeća. Umjetnička baština istarske crkve* (Pula-Pola, 2017.) i recentna suurednička monografija *Rokovci 1575. – 2025. 450. obljetnica Bratovštine svetog Roka u Korčuli* (Korčula, 2025.) Njegovu je suautorsku knjigu *Opatska riznica, katedrala i crkve grada Korčule* (Korčula, 2014.) Društvo povjesničara umjetnosti Hrvatske nagradilo godišnjom nagradom „Radovan Ivančević” za 2014. godine, dok je Godišnju nagradu Grada Rijeke za 2025. primio za suautorsku monografiju *Katedrala svetog Vida u Rijeci*. ×

Mario Pintarić (Varaždin, 1993.) doktorirao je (*summa cum laude*) 2022. na Sveučilištu u Zadru, a usavršavao se na Istituto di Storia dell'Arte pri Fondazione Giorgio Cini u Veneciji. Redovito objavljuje znanstvene radove (15) u Hrvatskoj, Sloveniji i Italiji te sudjeluje na znanstvenim skupovima (30) u Hrvatskoj i inozemstvu. Suautor je opsežne znanstvene monografije *Katedrala svetog Vida u Rijeci* (Riječka nadbiskupija, Rijeka, 2025.). Održao je niz predavanja namijenjenih široj javnosti u Rijeci i okolici čime je znatno pridonio popularizaciji znanosti te promicanju tema iz kulturne baštine sjevernog Jadrana. Voditelj je Institucionalnog istraživačkog projekta Sveučilišta u Rijeci za mlade znanstvenike i povratnike (uniri-mz-25-44). Dobitnik je Nagrade Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci za mlade znanstvenike za izvrsnost u znanstvenoistraživačkom radu 2021. godine, zatim Godišnje nagrade Grada Rijeke za 2026. godinu i skupnog priznanja „Valvasorjeva nagrada za leto 2026” za sudjelovanje u izložbi *Barok v Sloveniji* (Ljubljana, 2025.). Područje njegova interesa je umjetnost od kraja 16. do prve polovice 19. stoljeća s posebnim naglaskom na mramornu i kamenu skulpturu, altaristiku, arhive, naručitelje i donatore. ×

dr. sc. **Martina Wolff Zubović**, konzervator savjetnik
povjesničar umjetnosti
voditeljica Odjela za konzervatorsku dokumentaciju
pokretne baštine
Hrvatski restauratorski zavod
mwolf@hrz.hr

**Od Kaptola do Vurota i natrag:
Bogorodica s Djetetom
u raznim sakralnim i izložbenim
kontekstima kroz pet stoljeća
trajanja**

Sudbina *Bogorodice s Djetetom* iz 1515. godine, danas jedine preostale skulpture kasnogotičkoga katedralnog oltara sv. Emerika, odražava uobičajenu „biografiju” oltarnih cjelina. Zbog dotrajalosti ili promjene vladajuće estetike, a kako bi se ipak sačuvale, one se često izmještaju iz crkvenih interijera za koje su podignute. Po dolasku u drugu sakralnu sredinu retabli se prilagođavaju novom liturgijskom kontekstu (primjerice promjeni titulara), ali i novim arhitektonskim uvjetima. Nove okolnosti često dovode do trajnog gubitka nekih elemenata, kao i do pridruživanja novih dijelova izvornoj cjelini. S vremenom provenijencija tako formiranih oltarnih cjelina postaje teško rješiva slagalica.

Iznimka su skulpture *Bogorodice*, obično smještene u središtu retabla, koje zbog svoje važnosti u životu vjernika često ostaju sačuvane postajući vrijedna, a ponekad i jedina materijalna poveznica s najstarijim slojevima crkvenog inventara.

Putovanje skulpture započinje 1688. godine, premještanjem s dotrajaloga kasnogotičkog oltara na novi barokni oltar sv.

Emerika, djelo Johannesa (Ivana) Komersteinerja. Nepunih stotinu godina poslije, tijekom zamjene nekih od drvenih katedralnih oltara modernijim, mramornim, skulptura je prenesena u novoizgrađenu kapelu sv. Fabijana i Sebastijana u Vurotu. Ondje je, kao dio glavnog oltara sastavljenog od elemenata nekadašnjeg katedralnog retabla, više od dvaju stoljeća zauzimala središnje mjesto ispred slike titulara.

Početkom 1980-tih stanje kapele je loše, čitav retabl je demontiran, a skulptura započinje svojevrсни „samostalni život” – predstavljena je na izložbi *Riznica zagrebačke katedrale* (1983.), a potom i na božićnoj izložbi jaslica u Veroni (1993.).

Nakon smještaja u čuvaonici Hrvatskoga restauratorskog zavoda (tada ZZRU-a), 1997. godine skulptura se vraća na Kaptol predajom Dijecezanskom muzeju. Izlaganje se temelji na istraživanjima koja su se odvijala u sklopu cjelovitih konzervatorsko-restauratorskih radova (voditeljica Vanesa Gjini) izvedenih na skulpturi tijekom 2024. i 2025. godine u Hrvatskom restauratorskom zavodu. ●

Martina Wolff Zubović diplomirala je povijest umjetnosti i španjolski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje je i doktorirala na temi *Tipologija i podrijetlo ornamentike na drvenim oltarima XVII. i XVIII. stoljeća na području sjeverozapadne Hrvatske – recepcija, primjena i razvoj motiva*. Njezin znanstveni i stručni interes je najvećim dijelom usmjeren prema altaristici kontinentalne Hrvatske, ali se unutar svojega radnog mjesta u Hrvatskom restauratorskom zavodu, gdje je zaposlena od 2002. godine, a od 2014. godine na mjestu voditeljice Odjela za konzervatorsku dokumentaciju pokretne baštine, također bavi istraživanjem i dokumentiranjem drugih vrsta kulturne baštine.

Autorica je više članaka u znanstvenim i stručnim časopisima (*Portal*, *Peristil*, *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske*). Izlagala je na ciklusu predavanja održanom uz

izložbu *Figura i ornament* (Zagreb, 2016.), zajedno s Martinom Ožanić predstavila je rezultate istraživanja o Franzu Antonu Straubu na međunarodnom skupu *Rezultati i sinteza umjetnosti obitelji Straub* (Graz, 2019.) organiziranom u sklopu međunarodnog projekta *Tragom umjetnosti obitelji Straub*, u kojem je sudjelovala. Na znanstvenom skupu *U službi baroknog kiparstva* (Zagreb, 2023.), održanom povodom stote obljetnice rođenja Doris Baričević, sudjelovala je izlaganjem *Putto i akant: od antičkog ishodišta preko invencija Mathiasa Echterera do oltara Ivana (Johannesa) Komersteinera* objavljenom u zborniku radova. x

dr. sc. **Vlasta Zajec**, viša znanstvena suradnica
Institut za povijest umjetnosti, Zagreb
lastavica8@yahoo.com

Sveti Leopold i sveti Vjenceslav u zagrebačkoj katedrali

Na bočnim krajevima mramornog oltara sv. Ivana Nepomuka, koji se do Bolléove regotizacijske obnove nalazio u zagrebačkoj katedrali, a potom bio preseljen u župnu crkvu sv. Ivana Nepomuka u Glini, bili su smješteni kipovi dviju okrunjenih muških figura odjevenih u antikizirajuće vojničke oklope, zaogrnutih plaštevima. Figure nisu imale druge posebne atribute zbog čega su u literaturi iznesene raznolike pretpostavke o kojim je svecima riječ. Ivan Kukuljević Sakcinski 1856. godine pod znakom upita iznosi pretpostavku da je riječ o Davidu i Salomonu, dok ih Ivan Krstitelj Tkalčić 1885. određuje kao sv. Vjenceslava i Kazimira, što će 1940. prenijeti i Artur Schneider. S druge strane, Doris Baričević ih 1997. godine, oslanjajući se na navode u vizitacijskom izvještaju biskupa Maksimilijana Vrhovca iz 1792. godine, identificira kao prikaze sv. Leopolda i Vjenceslava što je iz više razloga najuvjerljivija ikonografska atribucija.

Prikazi tih dvaju svetaca u hrvatskoj su likovnoj umjetnosti zastupljeni iznimno rijetko. Leopold III. (1073. – 1136.), austrijski markgrof kanoniziran u 15. stoljeću, istaknuti je član svetačkog panteona obitelji Habsburg koja će ga u prvoj polovici 17. stoljeća proglasiti i svecem zaštitnikom Austrije i grada Beča. Iako je njegov kult u Austriji, posebice u Beču, bio vrlo izražen što je, očekivano, imalo odraza i u brojnosti likovnih prikaza, u Hrvatskoj je taj svetac (za razliku od primjerice Češke ili Mađarske)

zastupljen iznimno rijetko i vezuje se uglavnom uz izravne bečke utjecaje na istoku Hrvatske. Dok su prikazi sv. Leopolda u našoj baroknoj likovnoj umjetnosti rijetki, prikaz sv. Vjenceslava prema našim je saznanjima unutar tog korpusa jedinstven. Poput sv. Ivana Nepomuka kojem je posvećen oltar na kojem je njegov zagrebački kip smješten, i sv. Vjenceslav (907. – 935.) vrlo je istaknuti češki svetac te patron Češke.

U radu će se razmotriti moguće motivacije toga, u kontekstu hrvatske barokne baštine, vrlo specifičnoga ikonografskog odabira te razmotriti tipološka obilježja dviju skulptura u sklopu srodnih srednjoeuropskih primjera. ●

Vlasta Zajec magistrirala je 1995. te doktorirala 2001.

Godine 2014. objavila je knjigu pod naslovom *Studije o drvenim oltarima i skulpturi 17. stoljeća u Istri*. Bavi se temama baroknih oltara i skulpture, štukatura i javne plastike na području Istre i sjeverne Hrvatske. Suraduje na domaćim i međunarodnim znanstvenim projektima, sudjeluje na brojnim znanstvenim i stručnim simpozijima te objavljuje znanstvene radove u domaćim i inozemnim časopisima i zbornicima. ×

dr. sc. **Maja Žvorc**, viša asistentica
Odsjek za povijest umjetnosti, Filozofski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu
mzvorc@m.ffzg.hr

Topografija sjećanja: arhivski i tiskani izvori o nadgrobnim spomenicima stare zagrebačke katedrale

Kao duhovna središta biskupija stolne crkve nemaju samo liturgijsku važnost, nego su i prostor isprepletanja umjetničke baštine, društvenoga identiteta i kolektivnoga sjećanja. Pokop u njihovoj unutrašnjosti predstavljao je povlasticu rezerviranu za najistaknutije pripadnike crkvenih i svjetovnih krugova, a zagrebačka katedrala u tome nije bila iznimka.

Izlaganje donosi rekonstrukciju nadgrobnih spomenika stare zagrebačke katedrale na temelju najstarijega sačuvanog opisa njezine unutrašnjosti, sadržanoga u djelu *Historiola de fundatione et structura Ecclesiae Zagrabienensis* Rafaela Levakovića (prije 1640.), vizitacije biskupa Maksimilijana Vrhovca iz 1792. godine te tiskanih opisa Ivana Kukuljevića Sakcinskoga (*Prvostolna crkva zagrebačka: opisana s gledišta povjestnice, umjetnosti i starinah*, 1856.) i Ivana Krstitelja Tkalcića (*Prvostolna crkva zagrebačka nekoč i sada*, 1885.), objavljenih neposredno prije i tijekom Schmidt-Bolléove obnove katedrale. Usporedbom navedenih izvora predlaže se rekonstrukcija rasporeda te – u mjeri u kojoj je to moguće – izgleda i sadržaja nadgrobnih spomenika u trima ključnim fazama preoblikovanja katedralnog prostora: prije požara 1646. godine, do izmjene popločenja svetišta u

vrijeme kanonika Ivana Znike 1703. godine te do obnove krajem 19. stoljeća. Takav pregled omogućuje sagledavanje promjena u oblikovanju unutrašnjosti katedrale kao memorijalnoga prostora, stilskih obilježja nadgrobnika i društvene strukture osoba pokopanih u njoj.

Drugi dio izlaganja usmjeren je na arhivske izvore koji mogu nadopuniti spoznaje o pojedinim nadgrobnim spomenicima, ponajprije na oporuke zagrebačkih biskupa i kanonika te spise o njihovom izvršenju koji se čuvaju u Nadbiskupijskom arhivu u Zagrebu. Ti dokumenti svjedoče o željama naručitelja povezanih s mjestom ukopa i načinom obilježavanja groba, novčanim izdvajanjima za izradu nadgrobnika te, u pojedinim slučajevima, o identitetu angažiranih majstora. Njihova analiza otvara mogućnost novog uvida u naručiteljske prakse crkvenih prelaata i njihov doprinos oblikovanju memorijalne topografije stare zagrebačke katedrale. ●

Maja Žvorc diplomirala je povijesti umjetnosti i engleski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, te je ondje obranila doktorski rad *Nadgrobní spomenici na području povijesne Zagrebačke biskupije od XV. do XVIII. stoljeća* (mentorica Sanja Cvetnić). Područje njezina znanstvenog interesa su likovne umjetnosti ranoga novog vijeka, posebice skulptura, zidno slikarstvo i naručiteljstvo. ×

Znanstveni skup

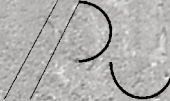
ORGANIZATOR

**Institut za povijest umjetnosti,
Zagreb**

**Zagreb,
14. i 15. listopada
2026.**

**Nadbiskupijski pastoralni institut
Kaptol 29 a, Zagreb**

Hans Ludwig Ackermann,
Bogorodica s djetetom Isusom, 1632.,
Katedrala Uznesenja Blažene Djevice Marije
i svetih Stjepana i Ladislava, Zagreb.
Foto: Nenad Gattin, 1986. ili 1987.
(Fotoarhiv Nenad Gattin,
Institut za povijest umjetnosti,
Zagreb)

INSTITUT ZA POVIJEST UMJETNOSTI

Financira
Europska unija
NextGenerationEU

ZNANSTVENI SKUP

Umjetničko blago zagrebačke katedrale

nova istraživanja

Knjižica sažetaka
i program

GRAFIČKI SLOG
Lumin Sans, Nikola Đurek, Typonine, Zabok
Noe Display, Lauri Toikka, Florian Schick, Schick Toikka, Berlin
PAPIR; KNJIŽNI BLOK *MaxiOffset* 120 g/m², OMOT *MaxiOffset* 300 g/m²
REPRODUKCIJE Upravljanje tonom u ofset tisku
za reprodukcije na nepremazanom papiru ~ 30% prirastom RTV-i,
upravljanje kolor omota;
icc p50 Uncoated v3, Fogra 52 profilom

Impresum

IZDAVAČ
Institut za povijest umjetnosti, Zagreb

ZA IZDAVAČA
Katarina Horvat Levaj

UREDNIK
Daniel Premerl

LEKTURA
Maja Trinajstić

VIZUALNI IDENTITET I GRAFIČKI DIZAJN
Mario Aničić

TISAK
Kerschoffset d.o.o., Zagreb

NAKLADA
100 primjeraka

Zagreb, **listopad 2026.**

ISBN
978-953-373-075-2

INSTITUT ZA POVIJEST UMJETNOSTI

Umjetničko blago zagrebačke katedrale — nova istraživanja

Znanstveni skup

ORGANIZATOR

**Institut za povijest umjetnosti
Zagreb**

**Zagreb
14. i 15. listopada
2026.**

**Nadbiskupijski pastoralni institut
Kaptol 29 a, Zagreb**

Knjižica sažetaka i program

978-953-373-075-2

IPU—ISBN

Hans Ludwig Ackermann, *Bogorodica s djetetom Isusom*, 1632.,
Katedrala Uznesenja Blažene Djevice Marije i svetih Stjepana i Ladislava, Zagreb.
Foto: Nenad Gattin, 1986. ili 1987.
(Fotoarhiv Nenad Gattin, Institut za povijest umjetnosti, Zagreb)

ZNANSTVENI SKUP

Umjetničko blago zagrebačke katedrale — nova istraživanja